

Kanskje vi også er blinde?

Prekeninspirasjon på Kristi kongedag 2022

v/Dag André Kaspersen, prest i Åssiden menighet, Den norske kirke

Da sa Jesus: «Til dom er jeg kommet til denne verden, så de som ikke ser, skal bli seende, og de som ser, skal bli blinde.» Noen av fariseerne som sto der, hørte dette og sa til ham: «Kanskje vi også er blinde?» Jesus svarte: «Var dere blinde, hadde dere ingen synd. Men nå sier dere: 'Vi ser!' Derfor blir deres synd stående.» Joh 9,39-41

På Kristi kongedag er Jesus hovedpersonen - sammen med de små som han ser og viser omsorg. Det handler om ham som kommer i Guds time for å *gjøre alle ting nye*, slik apostelen Johannes skriver i Bibelens siste bok, Åp 21,5. Der lar han Jesus si: *Se, jeg kommer snart, og lønnen jeg vil gi, har jeg med meg. Jeg skal gjengjelde hver og en etter hans gjerning*, Åp 22,12. Slike domstekster har en brokete tolkningshistorie, og kan virke skremmende på mange. Derfor er det viktig å trå varsomt og lete grundig i etter sammenhenger både i tekster og levd liv når vi forbereder oss til denne dagen.

Dagens prekentekest avslutter og konkluderer fortellingen om en mann som var født blind, men som Jesus gjør seende. Hele kapittel 9 er derfor viktig i sammenhengen, og bør på en eller annen måte flettes inn i prekenen. Her serveres vi en svært viktig dialog mellom forskjellige typiske røster som vi kan gjenkjenne også i vårt liv og i vår egen tid. Fortellingen er tragikomisk, full av ironi og alvor. Hvem er det egentlig som er blind, når alt kommer til alt? Er det ikke de som ironisk nok tror de ser godt? Er det ikke ganske typisk hvordan oppmerksomheten ofte flyttes fra mennesker som er krenket eller lider til ett eller annet som vi kan diskutere? Du skal ikke lete lenge i kommentarfeltene på nettet for å forstå dette.

Disiplene vil gjerne snakke om det ondes problem, men deres hjerter lar seg dessverre ikke berøre av helt nær og konkret nød. Slik går det an å være blind for det vesentlige selv om en ser aldri så godt. Vi får håpe at Jesu disipler i det minste forstår dette, etter Jesu leksjon der ved veien. Det fortelles ikke direkte av apostelen. Kanskje ser de med ett, at de er blinde. Fariseerne, som også er med i fortellingen forstår det i hvert fall ikke. De spør med utilslørt ironisk stemme: *Kanskje vi også er blinde?*

Kanskje vi også er blinde? Skulle vi ikke la det spørsmålet bli en overskrift for prekenen denne søndagen? For er det ikke nettopp den erkjennelsen Jesus er ute etter? Han vil ikke bare helbrede enkeltmennesker, men få fellesskap til å se mer sammen - slik at de ser den lidende i sitt fellesskap og virkelig legger vinn på medmenneskelighet, gjestfrihet og solidaritet. Erkjennelsen av å se for dårlig, er viktig. Den erkjennelsen henger direkte sammen med sunn selvkritikk og endret adferd. Dette er et tema som går igjen i alle evangeliene, ikke minst i de tekster vi leser på Kristi kongedag. Jesus er de blindes konge, de fattiges konge. Han er de lidendes konge. Han er de korsfestedes konge, kongen for alle som blir tråkket på, foraktet, oversett og usynliggjort. Når disse løftes fram som "seere" og lærer oss å se Jesus og alle hans søstre og brødre som fremdeles er i dyp nød, da nærmer vi oss nerven i denne bibelteksten og i hele Skriften. Jesus vil åpne våre øyne så vi virkelig ser den som lider. Han er jo selv en av dem.

Kanskje vi også er blinde? Ja, det er nettopp det vi er. Vi ser virkelig ikke Jesus, om vi ikke ser ham som de blindes konge. Og vi ser ikke hans folk, om vi ikke ser de som lider nød eller på

ulikt vis holdes utenfor samfunnsgodene. Mottoet for årets Global uke er «belys slaveriet». At mange mennesker lever i daglig utnyttelse er en av vår tids «mørke kroker» som det kastes for lite lys på: De som i våre egne nabolag utnyttes på sin kropp eller som sliter under slaverilignende forhold mens de lager varer vi senere kjøper. I Jesu store tale som er gjengitt av Matteus i kap. 24-25, løfter han fram de sultne, tørste, de fremmede, de nakne, de syke, de fengslede og kaller dem sine minste søsken. Han identifiserer seg så dypt med dem at han sier: *Det dere har gjort, eller ikke gjort - mot disse mine minste små søsken – har dere gjort eller ikke gjort mot meg* (Matt 25,31-46). Apostelen Johannes har sin egen variant av slik kristologisk utvidelse. Er det denne vi har vært for blinde for i våre vestlige kirkesamfunn? Både i vår liturgi og vår forkynnelse er Jesus først og fremst kommet for å sone synd. Dagens tekst og svært mange andre bibeltekster løfter fram et annet perspektiv: Jesus er seeren som ser Gud i sine medmennesker, i naturen, i lidelsen og i gleden. Han – som er Lysets kilde - får oss til å se mer av hverandre. Han ber oss se dem Han ser: Han er Guds eget menneskeliv som vil åpne våre øyne, som vil lyse opp så vi kan se med Hans kjærlige blikk på jorden som lider og venter på Guds barn.

Det er gjerne politikk, budsjetter og handlingsplaner vi ser og diskuterer i møte med verdens nød. Slik må det jo også være, men ikke bare det. Virkelig medfølelse fordrer at vi ser den som lider. Da må vi våge å belyse grådigheten og grenseløsheten som holder mennesker i utnyttelse. Virkelig medfølelse er kreativ og praktisk. Ser vi hun som blir utnyttet av menneskehandlere og tvunget inn i daglige krenkelser på pornonettsider eller i leiligheter i våre byer? Eller han som høster på åkrene uten en lønn han kan forsørge familien med? Ser vi de som stues sammen i småbåter på farlige reiser over Middelhavet for å finne trygghet for seg og sin familie? Blir du berørt av ulykken og uretten når den ikke rammer deg selv direkte?

Kanskje vi også er blinde? De mest utsatte og hardest rammede blant oss opplever mye vond avstand, likegyldighet og spekulasjon og kynisme. Lukker vi øynene for den ubehagelige sannheten at mennesker i sårbare situasjoner utnyttes og oversees på det groveste også i vårt eget land? Fortellingen om den blinde mannen i Joh 9 mer enn antyder at usynliggjøring ofte er teologisk fundert og får kraft fra mennesker og miljøer som mener seg svært klarsynte og kompetente. Teologiske spekulasjoner om arvesynd kan rett og slett bli en fullstendig blindvei! *Var dere blinde, hadde dere ingen synd. Men nå sier dere: 'Vi ser!' Derfor blir deres synd stående*, sier Jesus. Slik blir ansvaret og skylden i møte med lidelsen definert og plassert av Jesus, ikke hos den lidende, men i fellesskap som ikke ser og gir rom for disse. Det er et frigjørende budskap for alle som lider nød eller utsettes for urett. Dommen ligger innebygget i avvisningen av Jesus og de han identifiserer seg med på utkanten, blant de usynliggjorte, de som påføres smerte og ufrihet ved andres synder eller ved tragisk ulykke og sykdom.

Når vi skal forholde oss til domsordene fra Jesus, kan vi ikke tie om urett og overgrep, om ulykke og nød. Vi er kalt til å lære av Jesus, åpne våre øyne og se de Guds gjerninger som ligger klare rett foran oss. Slik Jesus selv sier i v. 4 og 5: *Så lenge det er dag, må vi gjøre hans gjerninger som har sendt meg. Det kommer en natt da ingen kan arbeide. Så lenge jeg er i verden, er jeg verdens lys.*» Jesus forklarer ikke mørket. Han tenner lys, Han belyser, Han åpner øyne og samler folk som vil tenne håp i verden. Det er du også kalt til inn mot advent!

Til slutt et salmevers fra Lisbeth Smedegaard Andersens nye adventssalme (i min oversettelse).

*Kom og rør de blinde øyne
så vi gjennom mørket ser
fuglene som lys på kvister
barn som ikke gråter mer
Fyll vår advents korte dager
med forventning mens vi går
på en hellig vei her nede
mot det nye nådeår
mot det nye nådeår*